

ผลของการทำวิจัยในชั้นเรียนที่มีต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของครูระดับประถมศึกษา

นางสาวบุญยาพร จิมพลอย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาวิจัยการศึกษา ภาควิชาวิจัยการศึกษา

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2544

ISBN 974-17-0493-3

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

- 3 ก.ย. 2546

I 20233503

**THE RESULTS OF CONDUCTING CLASSROOM ACTION RESEARCH ON
BEHAVIORAL CHANGE OF ELEMENTARY SCHOOL TEACHERS**

Miss Boonyaporn Chimploy

**A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Education in Educational Research**

Department of Educational Research

Faculty of Education

Chulalongkorn University

Academic Year 2001

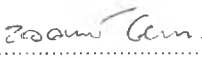
ISBN 974-17-0493-3

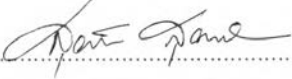
หัวข้อวิทยานิพนธ์ ผลของการทำวิจัยในชั้นเรียนที่มีต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของครูระดับ
ประถมศึกษา
โดย นางสาวบุญญาพร จิมพลอย
สาขาวิชา ศึกษาศาสตร์
อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุวัฒน์ สุวรรณเขตนิคม

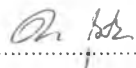
คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาโทบัณฑิต

.....คณบดีคณะครุศาสตร์
(รองศาสตราจารย์ ดร. ไพฑูรย์ สิ้นลาร์ตัน)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ
(ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร. นงลักษณ์ วิรัชชัย)

.....อาจารย์ที่ปรึกษา
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุวัฒน์ สุวรรณเขตนิคม)

.....กรรมการ
(อาจารย์ ดร. ดวงมล ไตรวิจิตรคุณ)

.....กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ อวยพร เรืองตระกูล)

บุญญาพร ฉิมพลอย : ผลของการทำวิจัยในชั้นเรียนที่มีต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของครู
ระดับประถมศึกษา (THE RESULTS OF CONDUCTING CLASSROOM ACTION RESEARCH
ON BEHAVIORAL CHANGE OF ELEMENTARY SCHOOL TEACHERS) อ. ที่ปรึกษา :
ผศ. ดร. สุวิวัฒนา สุวรรณเขตนิคม, 290 หน้า. ISBN 974-17-0493-3.

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากระบวนการและผลลัพธ์ของการทำวิจัยในชั้นเรียนที่มีต่อการพัฒนาครู
ระดับประถมศึกษา เปรียบเทียบสภาพการจัดการเรียนการสอนภายในห้องเรียนของครูนักวิจัยและครูที่ไม่ใช่ครูนักวิจัยใน
โรงเรียนประถมศึกษา ศึกษาปัจจัยที่สนับสนุนและปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการทำวิจัยในชั้นเรียน และวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลง
พฤติกรรมของครูหลังจากทำวิจัยในชั้นเรียน และอธิบายสาเหตุของการเปลี่ยนแปลง วิธีดำเนินการวิจัยใช้วิธีวิจัยเชิง
คุณภาพ ประกอบด้วย การสังเกตแบบมีส่วนร่วม (participant observation) การสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการ (informal
interview) และแบบเจาะลึก (indepth interview) และการวิเคราะห์เอกสาร (documentary analysis) จากกรณีศึกษา 4 กรณี
ศึกษา แล้วดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา การลดทอนข้อมูล และสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย

ผลการวิจัยพบว่า กระบวนการทำวิจัยในชั้นเรียนเริ่มต้นจากการกำหนดปัญหาวิจัย การวิเคราะห์ปัญหา ออก
แบบการวิจัย ดำเนินการแก้ไขปัญหา โดยการเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล และเขียนรายงานผลการวิจัย ซึ่งผลลัพธ์
ของการทำวิจัยในชั้นเรียนจะช่วยให้ครูเกิดการพัฒนาระบบการคิดหาเหตุผลถึงที่มาของปัญหาต่างๆ อันจะส่งผลต่อคุณภาพของ
ผู้เรียนและการจัดการเรียนการสอน ช่วยให้ครูมีความเข้าใจนักเรียน เข้าใจพฤติกรรมของนักเรียน ทำให้ครูมีความสนิทสนมกับ
นักเรียนมากขึ้น สามารถให้คำแนะนำและส่งเสริมให้นักเรียนแสดงศักยภาพของตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตรงตามความ
ต้องการ และความถนัดของนักเรียน โดยครูนักวิจัยจะมีการจัดการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบ วางแผนการสอนจากการ
วิเคราะห์หลักสูตร ผู้เรียน และบริบทของท้องถิ่น แล้วศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม และจึงเขียนแผนการสอน ใช้กระบวนการวิจัยใน
ชั้นเรียนเป็นเครื่องมือในการพัฒนาประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน ปัจจัยที่สนับสนุนการทำวิจัยในชั้นเรียน ได้แก่ ความต้องการ
พัฒนานักเรียน ความต้องการพัฒนาตนเอง การมีทัศนคติที่ดีต่อการวิจัย มีความประทับใจในการสอนของครูในอดีต การสั่งสม
ประสบการณ์จากการเรียนรู้ด้วยตนเอง ความภาคภูมิใจในผลงาน การได้รับการส่งเสริมจากบุคคลต่างๆ ส่วนปัจจัยที่เป็น
อุปสรรคต่อการทำวิจัยในชั้นเรียน ได้แก่ ครูขาดความรู้ความสามารถในการสร้างนวัตกรรม และการเขียน ประกอบกับครูไม่มี
เวลาทำวิจัยในชั้นเรียน เนื่องจากภาระงานที่รับผิดชอบมาก ผลของการทำวิจัยในชั้นเรียนยังส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม
ต่างๆของครู ได้แก่ วางแผนการสอนอย่างเป็นระบบ เปลี่ยนบทบาทจากครูเป็นผู้สอนมาเป็นผู้ร่วมเรียนรู้กับศิษย์ พัฒนา
นวัตกรรมและสื่ออยู่ตลอดเวลา เปลี่ยนแปลงวิธีการวัดและประเมินผล พัฒนาตนเองทางด้านวิชาการอย่างสม่ำเสมอ และเป็น
กัลยาณมิตรกับศิษย์ สาเหตุสำคัญของการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม เพราะจากการทำวิจัยทำให้ครูเกิดการเปลี่ยนแปลงกระบวนการ
คิดอย่างมีเหตุผล จากข้อมูลและการสรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล ก่อให้เกิดมุมมองใหม่และมีความเข้าใจนักเรียนและตนเองมากขึ้น

ภาควิชา..... ศึกษาศาสตร์.....
สาขาวิชา..... ศึกษาศาสตร์.....
ปีการศึกษา..... 2544.....

ลายมือชื่อนิสิิต..... บุญญาพร ฉิมพลอย.....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา..... [ลายมือชื่อ].....

4383708827 : MAJOR EDUCATIONAL RESEARCH

KEY WORD : ACTION RESEARCH/TEACHER DEVELOPMENT/CLASSROOM

ACTION RESEARCH/TEACHER AS RESEARCHER

BOONYAPORN CHIMPLOY : THE RESULTS OF CONDUCTING

CLASSROOM ACTION RESEARCH ON BEHAVIORAL CHANGE

OF ELEMENTARY SCHOOL TEACHERS : THESIS ADVISOR :

ASST. PROF. SUWATANA SUWANNAKETNIKOM, Ph.D. 290 pp.

ISBN 974-17-0493-3.

The objectives of this research were to study the process and results of conducting classroom action research on behavioral change of elementary school teachers, compare classroom instructional arrangement between researcher-teachers and non-researcher teachers, study factors affecting conduction of the classroom action research, and analyze behavioral change of researcher-teachers and its rational. The qualitative research approach was used through the process of participant observation, informal interview, indepth interview, and documentary analysis from four case studies. The data were analyzed by the method of content analysis, reduction of data and inductive method.

The research results were as follow. The process of classroom action research began from focusing in a problem, analyzing the problem , designing the research procedure, solving the problem through data collection, data analysis, and writing to report research results. The research results supported teachers to develop their thinking process of problems and causes which effecting quality of students and their instruction. Therefore, the teachers were better understood students' behaviors and able to support effective learning according to aptitude and interest of their students. Consequently, the researcher-teachers provided systematically instruction. They analyzed curriculum, students, and local context. They studied and wrote the teaching plan. They used the process of action research as a mean for developing their working effectively. The supported factors were needs to developing students and oneself, the positive attitude toward research, good impression of their former teachers, learning experience, pride in research output and supports from colleques. The obstracle factors were lack of time and knowledge about research and development innovation. The results of conducting classroom action research effected the behavioral change of teachers toward systematic planning, participatory learning, mentors roles, innovation development, authentic assessment, and professional development. The important causes for the teacher behavioral change were the changes in the teachers' thinking system that expanded their understanding about their student's learning and themself.

Department Educational Research

Field of study Educational Research

Academic Year 2001

Student's signature *Boonyaporn Chimploy*

Advisor's signature *Suwatana Suwannaketnikom*

Co-Advisor's signature —

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ด้วยความเมตตากรุณาอิงจากผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุวัฒนา สุวรรณเขตนิคม อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่คอยให้คำแนะนำและตรวจแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งและขอกราบขอบพระคุณท่านไว้ ณ โอกาสนี้

ผู้วิจัยกราบขอขอบพระคุณคณาจารย์ในภาควิชาศึกษาศาสตร์ทุกท่าน ที่ได้ประสิทธิ์ประสาทความรู้แก่ผู้วิจัยเป็นอย่างดี

ขอขอบพระคุณกรณีศึกษาทั้ง 4 กรณีศึกษา ที่กรุณาให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ทางการศึกษาแก่ผู้วิจัยรวมทั้ง ผู้บริหารโรงเรียน คณาจารย์ นักเรียน และผู้ปกครองทุกท่าน ที่ให้ความอนุเคราะห์ข้อมูลและให้ความสะดวกในการทำวิจัย ขอขอบพระคุณบัณฑิตวิทยาลัย ทบวงมหาวิทยาลัยที่ให้ทุนอุดหนุนในการวิจัยครั้งนี้ และ

ขอขอบคุณกัลยาณมิตรทุกท่าน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง คุณศาลินา บุญเกื้อ ที่คอยให้คำปรึกษาและให้ความช่วยเหลือเสนอแนะแนวทางการทำวิจัย รวมทั้ง เพื่อน ๆ นิสิตภาควิชาศึกษาศาสตร์ทุกท่าน

ท้ายนี้ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ คุณยาย คุณพ่อ คุณแม่ และพี่สาว ที่คอยสนับสนุนและคอยเป็นกำลังใจแก่ผู้วิจัยจนสำเร็จการศึกษาในครั้งนี้

บุญยาพร นิมพลอย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ญ
สารบัญแผนภาพ.....	ฎ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	4
1.3 ขอบเขตของการวิจัย.....	5
1.4 นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย.....	6
1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	6
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	8
2.1 การพัฒนาครูกับการวิจัย.....	8
2.2 การวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน.....	12
2.3 เทคนิคการวิจัยเชิงคุณภาพ.....	29
2.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	35
2.5 กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	45
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	46
3.1 การศึกษาก่อนลงภาคสนาม.....	49
3.2 การเตรียมตัวทำงานภาคสนาม.....	52
3.3 แผนการศึกษาภาคสนาม.....	53
3.4 การศึกษาภาคสนาม.....	54
3.5 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	55
3.4 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	60
3.5 การจัดกระทำข้อมูล.....	61
3.6 การนำเสนอข้อมูล.....	62

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
4	สภาพทั่วไปของชุมชน โรงเรียน และบุคลากรในโรงเรียนของกรณีศึกษา.....63
	4.1 โรงเรียน A..... 63
	4.2 โรงเรียน B.....79
5	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล..... 91
	5.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากกรณีศึกษา.....93
	5.2 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบการจัดการเรียนการสอนของครูนักวิจัย และครูที่ไม่ใช่ครูนักวิจัย.....177
	5.3 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่สนับสนุนและปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อ การทำวิจัยในชั้นเรียน.....183
	5.4 ผลการวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและสาเหตุของ การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของครูหลังจากที่ได้ทำวิจัยในชั้นเรียนแล้ว..... 184
6	สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ..... 196
	6.1 สรุปผลการวิจัย.....197
	6.2 อภิปรายผลการวิจัย.....201
	6.3 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้.....207
	6.4 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป..... 207
	รายการอ้างอิง..... 209
ภาคผนวก	
ภาคผนวก ก	หนังสือขอความร่วมมือในการวิจัย..... 213
ภาคผนวก ข	แนวคำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์..... 215
ภาคผนวก ค	กรอบในการศึกษาภาคสนาม..... 219
ภาคผนวก ง	การวิเคราะห์หลักสูตร วิชาคณิตศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 กรณีศึกษาที่ 1..... 223
ภาคผนวก จ	ตัวอย่างการวิเคราะห์ผู้เรียนเป็นรายบุคคลของกรณีศึกษาที่ 1.....226
ภาคผนวก ฉ	รายงานการวิจัยในชั้นเรียนของกรณีศึกษาที่ 1.....230
ภาคผนวก ช	การวิเคราะห์หลักสูตร วิชาภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 – 6 กรณีศึกษาที่ 2..... 239

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

บทที่

ภาคผนวก (ต่อ)

ภาคผนวก ช	ตัวอย่างแผนการสอนของกรณีศึกษาที่ 2.....	243
ภาคผนวก ฉ	ตัวอย่างรายงานการวิจัยในชั้นเรียนของกรณีศึกษาที่ 2 (การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน).....	249
ภาคผนวก ชู	ตัวอย่างรายงานการวิจัยในชั้นเรียนของกรณีศึกษาที่ 2 (การวิจัยรายกรณี).....	259
ภาคผนวก ฎ	แนวการจัดกิจกรรมเพื่อเตรียมความพร้อมของนักเรียน กรณีศึกษาที่ 4.....	268
ภาคผนวก ฏ	แนวการจัดกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะเก่ง ดี มีสุข กรณีศึกษาที่ 4.....	278
ประวัติผู้วิจัย.....		290

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	การสังเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยในชั้นเรียน.....	41
2	แผนการศึกษาภาคสนาม.....	53
3	กิจกรรมการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการศึกษาภาคสนาม.....	57
4	แผนการดำเนินงานด้านการบริหารและการจัดการของโรงเรียน A.....	67
5	แผนการดำเนินงานด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียน A.....	69
6	แผนการดำเนินงานด้านกำกับตรวจสอบและรายงานของโรงเรียน A.....	70
7	จำนวนนักเรียนจำแนกตามเพศและระดับชั้นของโรงเรียน A.....	71
8	จำนวนบุคลากรในโรงเรียน จำแนกตามประเภท เพศและวุฒิของโรงเรียน A.....	73
9	ผลงานวิจัยในชั้นเรียนของครูในโรงเรียน A.....	77
10	แผนผังการดำเนินงานด้านอาคารสถานที่ของโรงเรียน B.....	83
11	แผนการดำเนินงานด้านบุคลากรของโรงเรียน B.....	84
12	แผนการดำเนินงานด้านหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอนของโรงเรียน B.....	84
13	แผนการดำเนินงานด้านการบริหารและการจัดการของโรงเรียน B.....	85
14	จำแนกบุคลากรในโรงเรียนตามประเภทเพศและวุฒิของโรงเรียน B.....	88
15	จำนวนนักเรียน ห้องเรียน จำแนกตามเพศและนักเรียนของโรงเรียน B.....	89
16	คุณลักษณะของการเป็นครุณักวิจัยของครูอาสาที่ปรากฏ.....	105
17	การวิเคราะห์แผนการสอนของกรณีศึกษาที่ 1.....	112
18	ลักษณะการเผยแพร่ผลงานวิจัยในชั้นเรียนของกรณีศึกษาที่ 2.....	136
19	คุณลักษณะของการเป็นครุณักวิจัยของครูอริที่ปรากฏ.....	139
20	การวิเคราะห์แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของกรณีศึกษาที่ 2.....	148
21	วิเคราะห์เปรียบเทียบด้านการวางแผนการสอนของครุณักวิจัย และครูที่ไม่ใช่ครุณักวิจัย.....	178
22	วิเคราะห์เปรียบเทียบด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครุณักวิจัย และครูที่ไม่ใช่ครุณักวิจัย.....	178
23	วิเคราะห์เปรียบเทียบด้านการวัดและประเมินผลนักเรียนของครุณักวิจัย และครูที่ไม่ใช่ครุณักวิจัย.....	179

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
24	วิเคราะห์เปรียบเทียบด้านการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครูนักวิจัย และครูที่ไม่ใช่ครูนักวิจัย.....	180
25	เปรียบเทียบการจัดการเรียนการสอนในอดีตและปัจจุบันของกรณีศึกษา.....	186
26	เปรียบเทียบลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างกรณีศึกษา กับนักเรียนในอดีตและปัจจุบัน.....	187
27	เปรียบเทียบสภาพการปฏิบัติงานของกรณีศึกษาในอดีตและปัจจุบัน.....	191
28	สรุปผลการวิเคราะห์ผลของการนำวิจัยในชั้นเรียนที่มีต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม.....	193

สารบัญแผนภาพ

แผนภาพที่		หน้า
1	ความสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการเรียนการสอนและกระบวนการวิจัยในชั้นเรียน.....	22
2	กิจกรรมการวิเคราะห์ข้อมูล.....	35
3	กรอบแนวความคิดในการวิจัย.....	45
4	ขั้นตอนในการดำเนินการวิจัย.....	48
5	แผนผังโรงเรียน A.....	65
6	โครงสร้างการบริหารงานภายในโรงเรียน.....	66
7	โครงสร้างการบริหารโรงเรียน B.....	80
8	แผนผังโรงเรียน B.....	81
9	การจัดชั้นเรียนของกรณีศึกษาที่ 1.....	109
10	การจัดชั้นเรียนของกรณีศึกษาที่ 2.....	145
11	รูปแบบการจัดกิจกรรมการสอนของกรณีศึกษาที่ 2.....	154
12	การจัดชั้นเรียนของกรณีศึกษาที่ 3.....	162
13	การจัดชั้นเรียนของกรณีศึกษาที่ 4.....	172
14	ลักษณะการจัดการเรียนการสอนของครุณักวิจัย.....	182